

ONTWERPBESLUIT WET NATUURBESCHERMING VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN
GELDERLAND

Wet natuurbescherming hoofdstuk 3, ontheffing soorten

Datum besluit : 13 juli 2018
Onderwerp : Wet natuurbescherming - 2017-017917 - gemeente Nijmegen
Activiteit : renovatie 213 woningen in de wijk Hengstdal in Nijmegen
Verlenen/weigeren : verlenen ontheffing

Aanvrager : Woningbouwstichting de Gemeenschap
Zaaknummer : 2017-017917

Beslissing van GEDEPUTEERDE STATEN VAN GELDERLAND op het verzoek van Woningbouwstichting de Gemeenschap, hierna te noemen de aanvrager, van 21 december 2017 om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming, hierna de Wnb.

De opbouw van deze beslissing is als volgt:

- Allereerst worden de ingediende *aanvraag en het procesverloop* toegelicht;
- Daarna volgt het *besluit* met inbegrip van de voorschriften;
- Onder het kopje '*beoordeling*' wordt de onderbouwing van het besluit gegeven;
- De beslissing wordt afgesloten met enkele algemene bepalingen en een toelichting op het verdere procesverloop ('*overige verplichtingen*' en '*zienswijzen*').

AANVRAAG EN PROCESVERLOOP

Op 21 december 2017 ontvingen wij een aanvraag van Woningbouwstichting de Gemeenschap voor een ontheffing in het kader van hoofdstuk 3 van de Wnb op grond van artikel 3.1 lid 2 voor het beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten van de huismus en gierzwaluw en artikel 3.5 lid 4 voor het beschadigen of vernielen van verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis.

De ontheffing wordt aangevraagd in het kader van de in de wet genoemde belangen voor de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

De aanvraag maakt deel uit van deze ontheffing.

Er is voor het aangevraagde project niet eerder een ontheffing verleend. Voor de renovatie van fase 1 van het project, 93 woningen aan de Lijsterbesstraat, Moerbeistraat, Olijfwilgstraat en de Vogelkersstraat in de wijk Hengstdal, is op 3 juli 2018 een Verklaring van geen bedenkingen (vvgb) afgegeven (zaaknummer 2017-014582).

Er wordt geen gebruik gemaakt van een gedragscode.

Op 27 mei, 7 juni, 4 en 7 juli 2018 hebben wij van de aanvrager aanvullende stukken ontvangen waarom wij per e-mail van 22, 25 en 28 mei en 7 juli 2018 hebben verzocht.

Deze aanvraag is nog niet getoetst aan het gebiedendeel van de Wet natuurbescherming. Mogelijk is hier ook een vergunning Wnb voor nodig. Indien dit het geval is, dient de aanvrager deze ook bij de provincie aan te vragen.

Op deze aanvraag is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing verklaard.

BESLUIT

Gedeputeerde Staten van Gelderland

HEBBEN BESLOTEN

gelet op de artikelen 3.3 lid 1 en lid 4 en 3.8 lid 1 en lid 5 van de Wet natuurbescherming

ONTHEFFING TE VERLENEN

aan Woningbouwstichting de Gemeenschap, Curaçaoeweg 1, 6524 ST te Nijmegen;

voor de soorten, verbodsbepalingen en wettelijke belangen zoals weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 Soorten, verboden en belangen

Soort	Verbod	Belang	
Huismus (<i>Passer domesticus</i>)	Artikel 3.1 lid 2	Het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren of het wegnemen van nesten	A
Gierzwaluw (<i>Apus apus</i>)	Artikel 3.1 lid 2	Het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren of het wegnemen van nesten	A
Gewone dwergvleemuisk (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Artikel 3.5 lid 2	Het opzettelijk verstoren	B
	Artikel 3.5 lid 4	Het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen	

Belang:

A. Artikel 3.3 lid 4b onder 1 van de Wnb: in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid.

B. Artikel 3.8 lid 5b onder 3 van de Wnb: in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Aan deze ontheffing zijn op grond van artikel 5.3 van de Wet natuurbescherming de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing geldt voor de renovatie van 213 woningen in de wijk Hengstdal in Nijmegen, zoals aangegeven in figuur 1 in bijlage 1.
2. De geldigheidsduur van de ontheffing eindigt op 31 december 2021.
3. De ontheffing geldt uitsluitend voor de soorten, verboden en de belangen zoals weergegeven in tabel 1.
4. De ontheffinghouder dient contact op te nemen met de Provincie Gelderland indien er verbodsbepalingen worden overtreden, waarvoor geen ontheffing is verleend. Dit kan het geval zijn als er negatieve effecten optreden op soorten waarvoor geen ontheffing is verleend of als er onverwachte negatieve effecten van de activiteiten optreden. Dit kan via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-017917.
5. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
6. De in voorschrift 5 genoemde (rechts)personen beschikken op de plaats waar de activiteiten van de ontheffing worden uitgevoerd over een (digitale) kopie van deze ontheffing, en tonen deze op verzoek aan de daartoe bevoegde toezichthouders en opsporingsambtenaren.

7. De in voorschrift 5 genoemde (rechts)personen zijn op de hoogte van de inhoud en het doel van deze ontheffing en de daaraan verbonden voorschriften, zodanig dat zij daar ook invulling en uitvoering aan kunnen geven.
8. Indien de ontheffinghouder de ontheffing in zijn geheel wil overdragen dan dient voor deze naamswijziging toestemming te worden gevraagd bij de Provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-017917.
9. De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige¹ op het gebied van de huismus, gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis.
10. De deskundige op het gebied van de huismus, gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis houdt alle bevindingen bij in een logboek en heeft deze beschikbaar op het project. Daarnaast wordt het logboek uiterlijk twee weken na afronding van de werkzaamheden verstrekt aan de Provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-017917. In het logboek wordt vermeld op welke data de deskundige aanwezig was, welke werkzaamheden zijn uitgevoerd en (indien van toepassing) hoeveel exemplaren en verblijfplaatsen van welke soorten op welke locatie zijn waargenomen.

Soortspecifieke voorschriften

11. Alle mitigerende maatregelen zoals opgenomen onder het kopje *In de aanvraag beschreven mitigerende maatregelen* en in bijlage 2 van deze ontheffing dienen te worden uitgevoerd.
12. De deskundige zoals genoemd in voorschrift 9 dient in elke geval het plaatsen of aanbrengen van mitigerende maatregelen en het ongeschikt maken van verblijfplaatsen te begeleiden.
13. U dient de aanwezige verblijfplaatsen van de huismus minimaal 5 dagen voorafgaand aan de werkzaamheden ongeschikt te maken. Dit dient plaats te vinden door de nesten onder de eerste 3 rijen dakpannen te verwijderen en direct aansluitend toegang naar de nestholten grondig af te dekken met fijnmazig metaalgaas (1x1 cm). De nesten van de huismus dienen ongeschikt gemaakt te worden buiten periodes met vorst omdat de vogels dan in de nesten aanwezig zijn.
14. De paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis dienen in het paarseizoen, globaal lopend van half augustus tot half oktober, ongeschikt gemaakt te worden. Indien tijdens de werkzaamheden toch vleermuizen worden aangetroffen, dient het werk ter plaatse stopgezet te worden totdat de vleermuizen uit zichzelf vertrokken zijn. Een deskundige op het gebied van vleermuizen dient hierbij geraadpleegd te worden.

¹ De provincie Gelderland verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie, habitats en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en ((soort)specifieke) ecologische kennis heeft. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

Met betrekking tot soorten of specifieke soorten kan als deskundige ook iemand worden aangemerkt die:

- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

BEOORDELING VAN DE AANVRAAG

Project

In de aanvraag beschreven project

Van 2018 tot en met 2020 worden in de wijk Hengstdal te Nijmegen renovatiewerkzaamheden uitgevoerd aan 213 woningen. Jaarlijks wordt een deel van de wijk aangepakt. Het plangebied wordt omsloten door de Berg en Dalseweg aan de noordkant en de Postweg aan de zuidkant. De Hengstdalseweg loopt door het plangebied. De te renoveren woningen bestaan uit flats en laagbouw.

De woningen worden zowel van binnen als buiten gerenoveerd. De werkzaamheden zijn onderverdeeld in:

- Dakwerk: de daken worden opnieuw geïsoleerd;
- Gevelwerk: de draairamen en vaste ramen worden vervangen;
- Spouwmuur: er wordt nieuwe isolatie aangebracht in de spouwmuren;
- Binnenwerk: er wordt mechanische ventilatie aangebracht met nieuwe kanalen en dakdoorvoeren.

De werkzaamheden aan het dak en de spouw vinden plaats in 2018-2020 in de periode augustus tot en met februari (buiten het broedseizoen van vogels). Fase 2018 start met 58 woningen vanaf 1 september 2018, fase 2019 bestaat uit 85 woningen en fase 2020 bestaat uit 70 woningen. De planning per wijkdeel is opgenomen in figuur 2 in bijlage 1. De werkzaamheden per huis zullen enkele dagen tot maximaal een week in beslag nemen.

Onderzoek

In de aanvraag beschreven wijze van uitvoering van het onderzoek

In 2016 is een quickscan uitgevoerd binnen het plangebied. In 2017 heeft een nadere inventarisatie naar de soorten plaatsgevonden. Op ons verzoek is op 6 juni en 1 juli 2018 een aanvullend vleermuis- en gierzwaluwonderzoek uitgevoerd, gericht op kraam- en zomerverblijfplaatsen van de laatvlieger en gewone dwergvleermuis en nesten van de gierzwaluw.

Huismus

Het onderzoek naar nestplaatsen en het functioneel leefgebied zoals foerageerlocaties en slaapplaatsen van de huismus is conform het kennisdocument van BIJ12 uitgevoerd. Alle woningen zijn tweemaal te voet bezocht, tussen 1 april en 15 mei 2017 vanaf 2 uur na zonsopgang tot 12:00 in de ochtend. Het onderzoek op 11 mei 2017 is door twee personen uitgevoerd, elke ecoloog heeft tijdens deze ronde de helft van het plangebied onderzocht. Tijdens het veldbezoek is gelet op territorium indicerend gedrag, zoals zingende huismussen, parende huismussen, huismussen die onder de pannen kropen met nestmateriaal of aan- en afvliegen om jongen te voeren. Omdat er geen werkzaamheden plaatsvinden die effect kunnen hebben op het foerageergebied zijn foerageerlocaties van huismussen niet specifiek in beeld gebracht.

Gierzwaluw

Het onderzoek naar de gierzwaluw is volgens het kennisdocument van BIJ12 uitgevoerd. Alle locaties zijn driemaal te voet bezocht, tweemaal in juni en éénmaal in juli 2017 met een tussenliggende periode van ongeveer 10 dagen. De ronde op 15 juni 2017 is door twee personen uitgevoerd. Tijdens het aanvullend vleermuisonderzoek in juni en juli 2018, is ook gelet op nesten van de gierzwaluw. Het aanvullend onderzoek is uitgevoerd in twee avondrondes, waarvan de eerste ronde door vijf waarnemers en de tweede ronde door vier waarnemers. De rondes duurden twee uur. Op strategische locaties is gemiddeld 15 minuten gepost om het gedrag van de gierzwaluwen te observeren.

Vleermuisonderzoek

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol 2017. Uitgangspunt daarvoor zijn de voorwaarden ten aanzien van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger. Alle locaties zijn vijfmaal bezocht door één persoon, drie keer in mei - juli 2017, gericht op zomer- en kraamverblijven en twee keer in augustus - september 2017, gericht op paar- en overwinteringsplaatsen. Het bezoek op 27 juni 2017 is door twee onderzoekers uitgevoerd. De vleermuisonderzoekers verplaatsten zich per fiets door het plangebied. Smalle paadjes tussen en achter woningen zijn te voet ingelopen om vleermuisactiviteit rondom de woningen te onderzoeken. Op ons verzoek is een aanvullend vleermuisonderzoek uitgevoerd, gericht op kraam- en zomerverblijfplaatsen van de laatvlieger en gewone dwergvleermuis. Op 6 juni en 1 juli 2018 zijn twee avondrondes met respectievelijk vijf en vier waarnemers uitgevoerd.

Het was niet realistisch om in het onderzochte gebied te allen tijde minimaal 75% van de te onderzoeken woningen gelijktijdig te overzien. Door het toepassen van de volgende werkwijze is volgens de initiatiefnemer toch een zeer nauwkeurig beeld verkregen van de soorten en aantallen die in het gebied leven en welke functies het gebied voor deze soorten heeft:

- door de inzet van meerdere personen bij drie van de zeven rondes;
- de onderzoekers liepen door het gebied en gebruikten een fiets om zich sneller te verplaatsen tussen de verschillende straten;
- door het uitvoeren van langere avondbezoeken waardoor de kans vergroot werd dat verblijfplaatsen worden gevonden door registratie van terugkerende dieren die hun jongen gaan zogen.

Ten behoeve van paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis is standaard ingeschat hoeveel territoria globaal aanwezig waren door de waarnemingen van roepende mannetjes te clusteren en te kijken waar deze liggen ten opzichte van het plangebied.

In de aanvraag beschreven ecologische waarden

Tijdens de onderzoeken zijn aangetroffen:

Huismus

- 44 nesten van de huismus onder de dakpannen;
- De huismussen die broeden in het plangebied gebruiken de tuinen en openbare groenstroken in het plangebied en omgeving als leefgebied.

Gierzwaluw

- 10 nesten van de gierzwaluw, allen in vier hoge portiekflats tussen de Hengstdalseweg, de Olijfwilgstraat, de Zilverdenstraat en de Moerbeistraat (onder dakrand of in spouw).

Gewone dwergvleermuis

- 10 paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis. De paarverblijfplaatsen kunnen ook gebruikt worden als zomerverblijfplaats en/of winterverblijf door de individuele dieren (dieren kunnen jaarrond aanwezig zijn);
- 1 groot kraamverblijf (50 dieren) van de gewone dwergvleermuis in het woonblok aan de Lijsterbesstraat;
- Het plangebied en de bosrijke gebieden in de directe omgeving vormen foerageergebied voor gewone en kleine dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en de laatvlieger.

Niet aangetroffen zijn:

- Massawinterverblijfplaatsen van vleermuizen;
- Verblijfplaatsen van andere vleermuissoorten zoals de laatvlieger;
- Verblijfplaatsen van de steenmarter of andere beschermde zoogdieren;

- Andere beschermde soorten zoals reptielen, amfibieën, beschermde planten, vissen, vlinders en ongewervelden.

In de aanvraag beschreven effecten van het project op de ecologische waarden

Huismus

- Door de renovatiewerkzaamheden gaan 44 nesten van de huismus verloren, waarvan 2 in fase 2018, 12 in fase 2019 en 30 in fase 2020.

De kwaliteit van het foerageergebied verandert niet door de ingreep. De werkzaamheden zorgen niet voor aantasting van het groen in de tuinen en het oppervlak gemeentegroen blijft ongewijzigd.

Gierzwaluw

- 1 nestplaats van de gierzwaluw in de kopse kant van de portiekflat aan de Moerbeistraat wordt door de werkzaamheden in fase 2019 aangetast omdat het gat in de spouw bij het kozijn wordt gedicht. De andere negen nestplaatsen worden niet aangetast. De ruimte waar de vogels broeden blijft exact gelijk aan de huidige situatie. Het isoleren van de spouw heeft geen nadelige gevolgen voor de nestlocaties als ervoor gezorgd wordt dat het isolatiemateriaal niet op de nestlocaties terechtkomt.

De werkzaamheden hebben geen invloed op de foerageeropties voor de gierzwaluw. Het oppervlakte leefgebied voor de gierzwaluw wordt door de werkzaamheden niet kleiner en de kwaliteit daarvan blijft gelijk.

Gewone dwergvleermuis

Door de isolatiewerkzaamheden gaat:

- 1 grote kraamverblijfplaats en 10 paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis verloren (invlieggaten worden dichtgemaakt, verblijfplaatsen opgevuld met isolatiekorrels, de ruimte onder de pannen wordt kleiner).

De kwaliteit van het foerageergebied voor vleermuizen verandert niet door de ingreep.

In de aanvraag beschreven preventieve maatregelen om effecten te voorkomen

Omdat er buiten het broedseizoen van de huismus en gierzwaluw wordt gewerkt, wordt doden, verwonden of verstoren van broedende vogels voorkomen. Door het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, wordt doden en verwonden van vleermuizen voorkomen.

In de aanvraag beschreven gedragscode

Uit de aanvraag blijkt dat geen gebruik gemaakt wordt van een gedragscode.

Nu preventieve maatregelen, ter voorkoming van overtreding van de in hoofdstuk 3 van de Wnb vermelde verboden, niet voldoende in deze aanvraag zijn opgenomen en er geen gedragscode van toepassing is, is voor het uitvoeren van de aangevraagde activiteit een ontheffing nodig.

In de aanvraag beschreven mitigerende maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de huismus, gierzwaluw en gewone dwergvleermuis te voorkomen worden maatregelen voorgesteld. De mitigerende maatregelen zijn opgenomen in de volgende tabel.

Tabel 2 Overzicht van de mitigerende maatregelen.

Soorten waarop negatief effect wordt verwacht	Vermijden gevoelige perioden	Tijdelijke mitigatie	Ongeschikt maken of verjagen ruim vóór de ingreep	Permanente mitigatie
Huismus	<p>De werkzaamheden aan daken en spouwen worden uitgevoerd in de periode augustus t/m februari, buiten het broedseizoen (15 maart-15 juli).</p> <p>De werkzaamheden worden onder gunstige omstandigheden uitgevoerd (droog, niet-vriezend en onder 6 Bft);</p>	De permanente voorzieningen worden gefaseerd tijdens de werkzaamheden aangebracht.	<p>Voorafgaand aan de renovatiewerkzaamheden worden de nestplaatsen ongeschikt gemaakt. Dit dient buiten periodes met vorst te gebeuren.</p> <p>Na ongeschikt maken vindt een nadere nestcontrole plaats of de vogels echt vertrokken zijn.</p>	<p>Er worden voorafgaand aan de werkzaamheden per fase 88 permanente nestgelegenheden gerealiseerd in de vorm van vogelvides, type Monier. De locaties zijn aangegeven op figuur 1 in bijlage 2.</p> <p>De afmetingen komen overeen met de eisen uit het kennisdocument huismus van BIJ12: Afmetingen nestlocaties minimaal 8 bij 15 cm, de broedholte is beschikbaar tot halverwege de derde rij pannen, de bodem van de broedholte is afgewerkt met stukje ruw multiplex of er zijn daktengels aanwezig zodat nestmateriaal niet wegglijdt, de toegang tot de nestruimte is niet glad afgewerkt, vogels moeten grip hebben bij dakrand om onder de pannen te kunnen komen, broedholtes minimaal 50 cm van elkaar plaatsen en minimaal 2 nesten per dak (koloniebroeder).</p> <p>De foerageer- en drinkmogelijkheden voor de huismus veranderen niet tijdens en na de werkzaamheden. Er blijven voldoende zandige plekken gehandhaafd, waar huismussen hun stofbaden kunnen nemen.</p>
Gierzwaluw	De werkzaamheden aan daken en spouwen worden uitgevoerd in de periode augustus t/m februari, buiten het broedseizoen (april t/m juli).	In de derde week van augustus 2018 worden 5 inbouwneststenen aangebracht aan de flat in de Moerbeistraat.	Vóór aanvang van het broedseizoen, dus vóór half april 2019, wordt het nest in de flat aan de Moerbeistraat ongeschikt gemaakt voordat gestart wordt met de renovatiewerkzaamheden. Indien het nest al in	In de kopgevels van de 4 portiekflats worden in de derde week van augustus 2018 20 inbouwneststenen, type IB GZ 03 van Vivara Pro, per 5 geclusterd ingemetseld. De locaties zijn

			<p>gebruik is genomen, worden de werkzaamheden uitgesteld tot na het verlaten van het nest.</p> <p>Om te waarborgen dat de overige 9 nestplaatsen bij de dakranden van de portiekflats niet worden aangetast wordt de uitvoering van de renovatie begeleidt door een gierzwaluwdeskundige. Voorafgaand aan de werkzaamheden vindt er een startoverleg en een inspectie plaats met de uitvoerders. De gierzwaluwdeskundige laat zien op welke locaties de vogels op dat moment nestlocaties gebruiken. De maatregelen en locaties van de 20 nieuwe neststenen worden vastgelegd in de uitvoeringsplannen.</p>	<p>aangegeven op figuur 2 en 3 in bijlage 2.</p> <p>De afmetingen voldoen aan de eisen uit het Kennisdocument BIJ12.</p>
Gewone dwergvleermuis	<p>Werkzaamheden aan dak en gevel van het woonblok aan de Lijsterbesstraat (functie als kraam- en paarverblijfplaats) en aan de woningen met paarverblijfplaatsen worden uitgevoerd in de maanden augustus t/m half oktober, buiten het kraamseizoen (15 mei-15 juli) en buiten de winterperiode.</p>	<p>De permanente voorzieningen worden in de derde week van augustus 2018 aangebracht.</p>	<p>Openingen in gevels zoals stootvoegen en kieren bij kozijnen en dakrand worden door een vleermuizendeskundige dichtgemaakt met exclusion flaps. Het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen gebeurt per fase voorafgaande aan de werkzaamheden en alleen als de temperatuur boven de 10 graden Celsius is in de periode april-september.</p> <p>Twee vleermuisdeskundigen controleren de aanwezigheid van dieren op de ochtend voorafgaande aan het plaatsen van de exclusion flaps (controle vindt plaats bij geschikte weersomstandigheden!). Met een bat detector wordt de activiteit van vleermuizen rondom het woonblok onderzocht.</p> <p>Er worden geen flaps</p>	<p>Er worden in de derde week van augustus 2018 40 inbouwkasten type IB VL 01 Vivara Pro ingebouwd op de kopgevels van elk woonblok. Per woonblok worden twee kasten ingebouwd bij de dakrand. Binnen elke cirkel van de baltsplaats worden vier kasten geplaatst in gevels op voor vleermuizen gunstige locaties. Een vleermuisdeskundige bepaalt de exacte locatie van de kasten op basis van de volgende uitgangspunten: hoogte minimaal 4 meter, geen straatlantaarn nabij, geen begroeiing tegen gevel etc., variatie in oriëntatie t.o.v. de zon zodat warme en koelere verblijfplaatsen beschikbaar zijn.</p>

			<p>geplaats als er een kraamkolonie aanwezig is.</p> <p>De toegangsmogelijkheden tot het woonblok met een functie als kraamkolonie worden afgedicht in augustus, na de kraamperiode.</p> <p>De exclusion flaps worden tot de start van de werkzaamheden gecontroleerd op goede afdichting van de toegang tot de verblijfplaats. Als het dichtmaken van de toegangsmogelijkheden met flaps technisch niet mogelijk is wordt de toegang dichtgemaakt met purschuim maar alleen als na controle (zie boven) is vastgesteld dat er geen dieren in het betreffende blok verblijven.</p>	<p>De kasten worden binnen een afstand van 100 meter van de locatie waar de dieren baltend zijn waargenomen geplaatst. De locaties zijn aangegeven op figuur 4 in bijlage 2.</p> <p>Er worden in de derde week van augustus 2018 4 kraamkasten ingebouwd in het woonblok aan de Lijsterbesstraat. Elke kast bestaat uit 4 horizontaal geschakelde inbouwstenen van Vivara Pro (type IB VL 01) met elk een verticaal geschakelde (IB VL 02) inbouwsteen. De locatie is aangegeven op figuur 5 in bijlage 2.</p> <p>Voor het plaatsen van de inbouwkasten moet de spouwmuur opengemaakt worden. Het openmaken van de spouw gebeurt alleen bij een temperatuur boven de 10 graden Celsius, als na controle is vastgesteld dat er geen vleermuizen in de betreffende spouw aanwezig zijn. Er worden geen steigers geplaatst, werkzaamheden per locatie duren slechts enkele uren en de kasten komen niet vlak bij een bezet nest van huismus of gierzwaluw.</p>
--	--	--	--	---

In de aanvraag beschreven overtreding van verbodsbepalingen

Aan de hand van het voorgaande is in de aanvraag bepaald welke verbodsbepalingen worden overtreden. Dit is aangegeven in het aanvraagformulier.

Beoordeling

Beoordeling van de resultaten van het ecologisch onderzoek en de mitigerende maatregelen

Huismus en gierzwaluw

Wij hebben het ecologisch onderzoek beoordeeld en wij oordelen dat het onderzoek naar de huismus is uitgevoerd conform het kennisdocument Huismus BIJ12 en daarmee compleet was. De voorgestelde mitigerende maatregelen voor de soort zijn voldoende bevonden. Het onderzoek naar de gierzwaluw in 2017 was niet op de juiste wijze uitgevoerd en daarmee incompleet. Voor de gierzwaluw is uitgegaan van drie volledige onderzoeksrondes in de gunstige inventarisatieperiode. Omdat er echter één ecoloog in het gehele gebied aanwezig was tijdens het onderzoek in 2017, kon niet uitgesloten worden dat er nesten van de gierzwaluw zijn gemist. Om die reden is door ons voorgesteld om twee extra onderzoeksrondes uit te voeren. Deze zijn uitgevoerd tijdens het aanvullende vleermuisonderzoek in 2018. Tijdens het aanvullend onderzoek zijn meer gierzwaluwnesten aangetroffen in de flats binnen het plangebied dan in 2017. Wij gaan akkoord met de extra geleverde onderzoeksinspanning.

Er wordt geen gebruik gemaakt van tijdelijke voorzieningen voor de huismus en gierzwaluw omdat er buiten het broedseizoen wordt gewerkt en de werkzaamheden over 3 jaren gefaseerd zullen plaatsvinden per woningblok. Voor de huismus worden voorafgaand aan de werkzaamheden per woningblok permanente voorzieningen aangebracht. De werkzaamheden aan de flat waar het nest van de gierzwaluw aanwezig is, wordt uitgevoerd in 2019. In de derde week van augustus 2018 worden 5 neststenen ingemetseld in de kopgevel van de flat met het nest van de gierzwaluw en in de drie andere flats worden als aanvulling ook 5 neststenen per kopgevel ingemetseld zodat het aantal nestplekken toeneemt. De nesten van huismus en gierzwaluw dienen voorafgaand aan de werkzaamheden ongeschikt gemaakt te worden. Dit is als voorschrift opgenomen. Met deze werkwijze is voldoende aangetoond dat de functionaliteit van nestplaatsen van de huismus en gierzwaluw tijdens en na de werkzaamheden behouden blijft. Het totale aanbod aan verblijfplaatsen voor de soorten blijft gelijk.

Vleermuizen

Het vleermuisonderzoek in 2017 was niet conform het Vleermuisprotocol 2017 uitgevoerd, omdat er niet te allen tijde 75% van het projectgebied kon worden overzien. De twee avondrondes in augustus en september 2017 waren uitgevoerd door één persoon (op de fiets en achteromlopend). De drie ochtendrondes in mei, juni en juli 2017 waren uitgevoerd met twee personen. Uitvliegende dieren kunnen met weinig waarnemers makkelijk worden gemist, omdat een groter gebied in één keer moet worden overzien, en voorafgaand aan het invliegen is er niet altijd sprake van zwermgedrag. Hierdoor is het mogelijk dat er voortplantings- of rustplaatsen van vleermuizen zijn gemist in 2017. Voor de laatvlieger dienen twee avondrondes plaats te vinden in de kraamperiode, half mei tot half juli. Er waren in deze periode in 2017 slechts drie ochtendrondes uitgevoerd. Wegens het ontbreken van een avondronde bestond de kans dat er kraam- of zomerverblijfplaatsen van de laatvlieger waren gemist. Om die reden is door ons voorgesteld om een aanvullend vleermuisonderzoek uit te voeren in de kraamperiode 2018 (mei tot half juli), gericht op kraam- en zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger. Het onderzoek heeft plaatsgevonden in twee rondes op 6 juni en 1 juli 2018, waarvan de eerste ronde met vijf en de tweede ronde met vier waarnemers is uitgevoerd. Tijdens het aanvullend onderzoek zijn geen verblijfplaatsen van de laatvlieger en geen nieuwe verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis gevonden. Wij gaan akkoord met de extra geleverde onderzoeksinspanning.

De werkzaamheden aan de woningen met de kraamverblijfplaats en de paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis worden uitgevoerd in de maanden augustus t/m half oktober, dus buiten het kraamseizoen en de winterperiode. De paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis worden ongeschikt gemaakt in de periode april-augustus. Alle 40 inbouwkasten worden in de derde week van augustus 2018 aangebracht.

Er wordt voor fase 2018 (58 woningen) niet voldaan aan de gewenningsperiode. In deze fase zijn maximaal vier paarverblijfplaatsen aanwezig. De betreffende dieren kunnen tijdelijk gebruik maken van andere locaties in de omgeving (andere woningen die buiten het project vallen en nog niet bezet zijn of nieuwe kasten voor fase 2019 en 2020 die al worden ingebouwd). Voor de fasen 2019 en 2020 wordt wel voldaan aan de gewenningsperiode. Voor het kraamverblijf van de gewone dwergvleermuis worden in de derde week van augustus 2018 4 geschakelde inbouwkraamkasten gemaakt in de woning aan de Lijsterbesstraat. Daarmee zijn de kasten twee kraamseizoenen aanwezig naast de oorspronkelijke verblijfplaats. De werkzaamheden aan de woning met het kraamverblijf zijn gepland in augustus 2020.

Ondanks dat er buiten het broedseizoen wordt gewerkt en er direct permanente voorzieningen voor huismus, gierzwaluw en gewone dwergvleermuis worden gerealiseerd, is er sprake van een overtreding van artikel 3.1 lid 2 van de Wnb voor het beschadigen en vernielen van nesten van de huismus en gierzwaluw en van artikel 3.5 lid 2 en lid 4 van de Wnb voor het opzettelijk verstoren van vleermuizen en het beschadigen en vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis.

Op basis van het voorgaande hebben wij bepaald voor welke (aangevraagde) soorten welke verbodsbepalingen worden overtreden. Deze zijn weergegeven in tabel 1. Voor deze soorten en verboden wordt de ontheffing verleend. Dit komt gedeeltelijk overeen met de aangevraagde soorten en verboden. Voor de gewone dwergvleermuis is geen ontheffing aangevraagd voor het opzettelijk verstoren. Omdat de verblijfplaatsen ongeschikt worden gemaakt en de vleermuizen moeten uitwijken naar alternatieve verblijfplaatsen, is er ook sprake van opzettelijke verstoring, en daarmee een overtreding van artikel 3.5, lid 2.

Andere bevredigende oplossing

In de aanvraag beschreven andere bevredigende oplossingen

Er zijn geen andere bevredigende oplossingen voorhanden. Het project is locatiegebonden vanwege de renovatie van bestaande woningen. Er wordt buiten het broedseizoen van de huismus en gierzwaluw gewerkt en de nesten worden tijdig ongeschikt gemaakt. Door de gekozen werkwijze, en fasering, waarbij te allen tijde functionele voortplantings- en rustplaatsen voor de huismus aanwezig zijn en de te treffen mitigerende maatregelen, worden negatieve effecten op de huismus, gierzwaluw en gewone dwergvleermuis voorkomen, dan wel zoveel mogelijk beperkt.

De werkzaamheden in het plangebied Hengstdal worden gefaseerd uitgevoerd over drie jaren, 2018 tot en met 2020. Daarnaast wordt er per woonblok gewerkt, waardoor tijdens de werkzaamheden de huismus, gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis al gebruik kunnen maken van de permanente voorzieningen in de woonblokken die gereed zijn. Hierdoor zijn er te allen tijde uitwijkmogelijkheden voor de soorten aanwezig en zijn er geen alternatieve locaties, wijze van uitvoering en periodes voorhanden die minder negatieve effecten op de soorten hebben.

Beoordeling van de andere bevredigende oplossingen

Er zijn geen alternatieve locaties. Met kleine aanvullingen in de wijze van uitvoering en werkperiodes, is er geen andere werkwijze voorhanden die minder negatieve effecten heeft op de huismus, gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis.

Conclusie

Er bestaat geen andere bevredigende oplossing.

Belang

In de aanvraag beschreven belang(en)

Het doel van de ingreep is dat de woningen een verbetering ondergaan waardoor het energieverbruik omlaag gaat en het wooncomfort verbetert. Na de ingreep wordt voldaan aan de huidige normen van energieverbruik, duurzaamheid en bewoonbaarheid. De beperking van het energieverbruik helpt de effecten op de klimaatverandering verminderen. Minder effecten op klimaatverandering betekent minder effect op de:

- Veiligheid (waterhuishouding: minder zeespiegelstijging met risico op overstroming, toename piekafvoer, verzilting, zoetwatervoorziening);
- Natuur (minder afname & mogelijke verdwijning van soorten in Nederland, minder toename van nieuwe soorten waarbij het effect op het ecosysteem niet bekend is);
- Voedselproductie en daarmee volksgezondheid (minder verandering in productieomstandigheden en minder schade door meer extremen in het weer).

De initiatiefnemer is gehouden aan het convenant Duurzaamheid van de overkoepelende organisatie Aedes. Daarnaast zijn op 28 juni 2012 ambities en doelstellingen vastgelegd in het geactualiseerde Koepelconvenant Energiebesparing Gebouwde Omgeving. Ook zijn er twee deelconvenanten: het Convenant Energiebesparing Corporatiesector en het Lenteakkoord Energiezuinige Nieuwbouw. Als de convenanten zijn uitgevoerd, hebben de 2,4 miljoen corporatiewoningen in 2021 gemiddeld energielabel B. Dat komt neer op een energiebesparing tussen 2008 en 2021 van 33 procent.

Beoordeling van belang(en)

Wij kunnen instemmen met de in de aanvraag beschreven belangen. Dit is aangegeven in tabel 1.

Gunstige staat van instandhouding

In de aanvraag beschreven effect op de staat van instandhouding van de desbetreffende soorten Huismus

De huismus is opgenomen op de Rode Lijst broedvogels in de categorie 'Gevoelig'. De landelijke trend van huismus geeft een achteruitgang van meer dan 50%. De huismus behoort tot de 'soorten die sterk tot zeer sterk zijn afgenomen en algemeen zijn' (Vogelbescherming.nl). In Nijmegen is de lokale status van de huismus algemene broedvogel (Van Dijk, 2013). Op de meeste plaatsen in de bebouwde kom in Nijmegen is de huismus aanwezig. Er is geen goed beeld van de omvang van de huidige lokale populatie. Nijmegen oost (het deel van de stad waarin het plangebied ligt) is voor de huismus geschikt leefgebied. Er zijn veel gebouwen met dakpannen en er is relatief veel groen in de wijk. Er zijn geen aanwijzingen dat de lokale populatie toe- of afneemt. Het is onduidelijk wat de huidige lokale staat van instandhouding van de populatie huismussen is. Het aantal nest- en verblijfplaatsen voor de huismus in het plangebied blijft behouden, er wordt geen leefgebied aangetast en maatregelen zorgen dat er geen dieren worden gedood door de werkzaamheden. De werkzaamheden in de wijk Hengstdal doen geen afbreuk aan de huidige staat van instandhouding van de huismus.

Gierzwaluw

De gierzwaluw is niet opgenomen op de Rode Lijst broedvogels. De landelijke staat van instandhouding is onzeker. De gierzwaluw is in Nederland een zomervogel. Als nestplaats gebruikt de gierzwaluw gebouwen in steden en dorpen. In Nijmegen is de lokale status van de gierzwaluw algemene tot zeer algemene broedvogel (Kühnen, 2012). Er is geen goed beeld van de omvang van de huidige lokale populatie. Er zijn landelijk en lokaal in elk geval geen aanwijzingen dat de populatie afneemt. Nijmegen-oost (het deel van de stad waarin het plangebied ligt) is voor de gierzwaluw een zeer geschikt leefgebied. Er is een grote diversiteit aan gebouwen met veel verblijfsmogelijkheden. Aangenomen wordt dat de huidige lokale staat van instandhouding van de populatie gierzwaluwen gunstig is.

Het aantal nest- en verblijfplaatsen voor de gierzwaluw in het plangebied blijft behouden, er wordt geen leefgebied aangetast. De werkzaamheden in de wijk Hengstdal doen geen afbreuk aan de huidige staat van instandhouding van de gierzwaluw.

Gewone dwergvleermuis

Gewone dwergvleermuis is niet opgenomen op de Rode Lijst voor zoogdieren. Van alle vleermuissoorten die in ons land voorkomen is de gewone dwergvleermuis de meest algemene soort. Er zijn landelijk geen aanwijzingen voor een toe- of afname van de populatie gewone dwergvleermuizen (RVO, 2014). Dit is ook in Nijmegen het geval. Vrijwel elke wijk in Nijmegen heeft een lokale populatie gewone dwergvleermuizen die gebruik maakt van een netwerk aan verblijfplaatsen in woningen. Nijmegen oost (het deel van de stad waarin het plangebied ligt) is voor gebouwbewonende vleermuizen een zeer geschikt leefgebied. Er is een grote diversiteit aan oude gebouwen met veel verblijfsmogelijkheden. In de wijken is veel groen aanwezig waar de dieren kunnen jagen. Aangenomen wordt dat de huidige lokale staat van instandhouding van de populatie gewone dwergvleermuizen gunstig is. Het project zorgt niet voor een afname van het aanbod aan verblijfplaatsen. Het project doet geen afbreuk aan de staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis.

Beoordeling van de effecten op de staat van instandhouding van de desbetreffende soorten

Het uitvoeren van de maatregelen als bedoeld in de aanvraag leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de huismus, gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis. Door de mitigerende maatregelen is het aannemelijk dat de soorten in het plangebied aanwezig blijven.

Conclusie

Gelet op het voorgaande kan de gevraagde ontheffing worden verleend.

OVERIGE VERPLICHTINGEN

Wij wijzen u erop dat u zelf verantwoordelijk bent voor het verkrijgen van eventueel benodigde ontheffingen, vergunningen of toestemmingen op grond van andere wet- en regelgeving.

ZIENSWIJZEN

Gedurende de periode van terinzagelegging kan eenieder schriftelijk of mondeling zienswijzen over het ontwerpbesluit naar voren brengen. Ingediende zienswijzen worden met het uiteindelijke besluit en de bijbehorende stukken ter inzage gelegd.

Schriftelijke zienswijzen kunnen worden gericht aan Gedeputeerde Staten van Gelderland, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem, of aan post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer dat op de eerste bladzijde van het ontwerpbesluit staat vermeld. Voor een mondelinge zienswijze of toelichting over het ontwerpbesluit kan contact worden opgenomen met het Provincieloket (telefoonnummer (026) 359 99 99).

Wij maken u erop attent dat alleen beroep tegen het uiteindelijke besluit kan worden ingediend als de indiener ook een zienswijze heeft ingebracht tegen het ontwerpbesluit en men belanghebbende is.

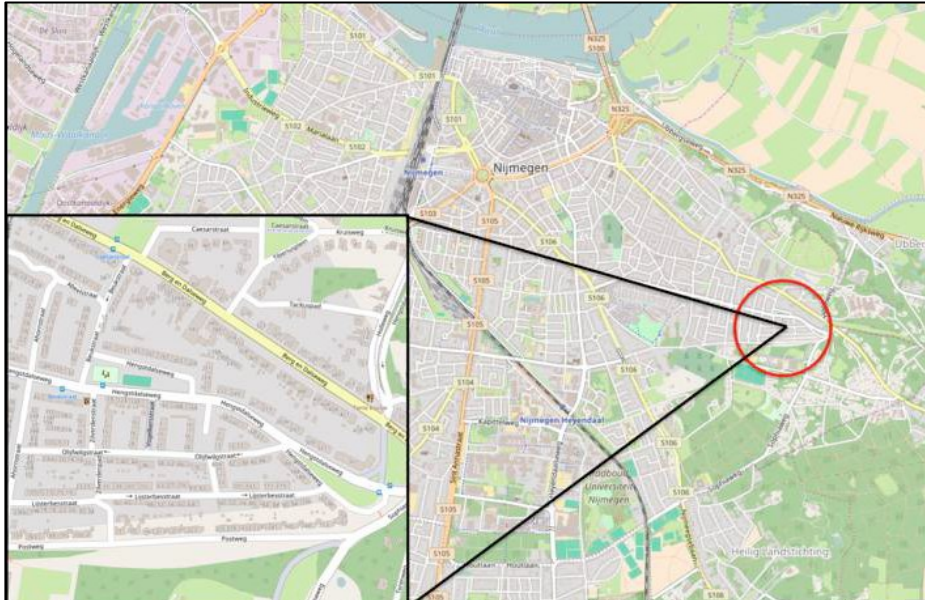
De periode van terinzagelegging is te vinden onder de technische informatie van de kennisgeving. Deze kennisgeving is in te zien op de website van Overheid.nl.

Arnhem, 13 juli 2018

bijlagen:

- Bijlage 1: figuur 1 kaart projectlocatie
figuur 2 planning renovatie projectwoningen
- Bijlage 2: figuur 1 locaties nestkasten huismus
figuur 2 locaties gierzwaluwnesten en waar neststenen worden gerealiseerd
figuur 3 foto met positie neststenen aan kopgevel
figuur 4 locaties vleermuiskasten paarverblijven
figuur 5 locatie kraamkasten Lijsterbesstraat

BIJLAGE 1

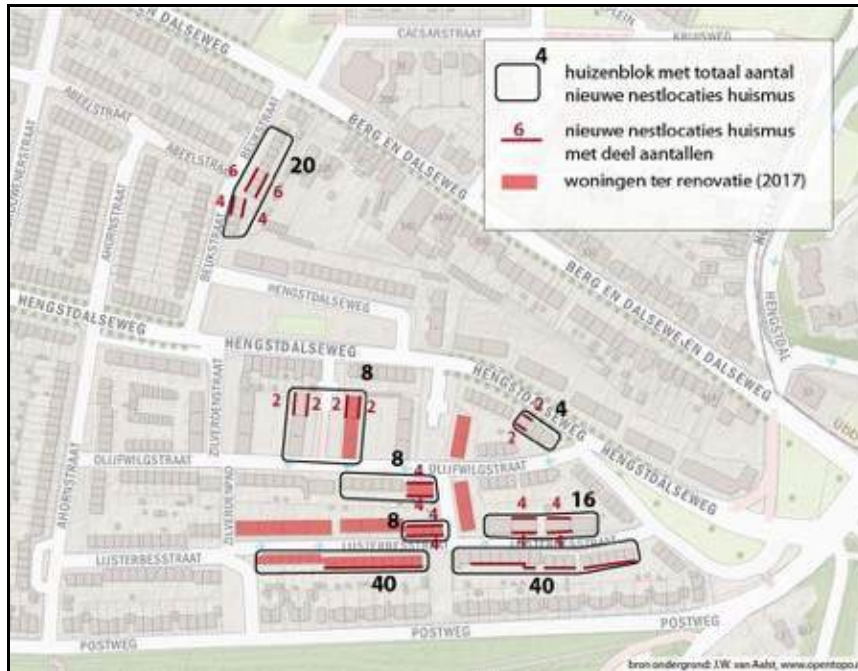

Figuur 1. Plangebied Hengstdal Nijmegen

Figuur 2. Planning van woningrenovatie Hengstdal

BIJLAGE 2

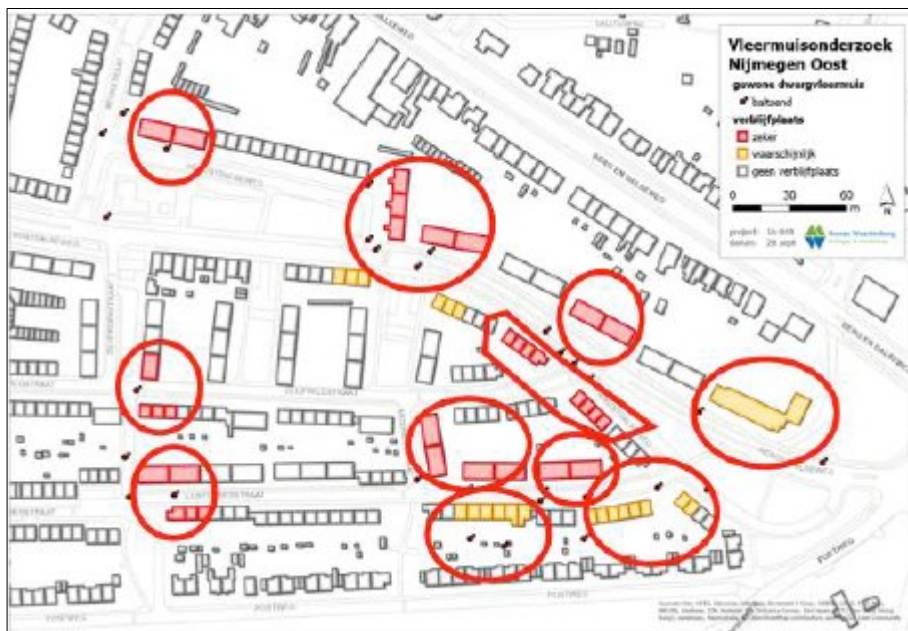
Figuur 1. Vervangende nestlocaties huismus. Met rode lijnen is aangegeven aan welke zijde van de woonblokken nestgelegenheid wordt teruggebracht. De rode cijfers geven het aantal nieuwe nesten aan per zijde. Het zwarte cijfer is het totale aantal nesten per blok

Figuur 2. De locaties in de hoge portiekflats waar in 2017 en 2018 nestplaatsen van gierzwaluw zijn vastgesteld. De 10 nestlocaties onder de daken zijn aangegeven met rode stip. Het rode vierkantje is nestplaats in de spouw. Deze nestplaats gaat verloren door de ingreep. De rest van de nestplaatsen blijft behouden

Figuur 3. Globale positie van de nieuwe inbouwnestkasten voor gierzwaluwen in kopse gevel van portiekflat. In totaal worden vier kopgevels voorzien van elk vijf nestkasten. Vijf nestkasten in de kopgevel aan de Moerbeistraat waar nu het nest aanwezig is en de andere 15 nestkasten op de kopgevels met een noord oriëntatie

Figuur 4. Locaties waar vleermuiskasten voor paarverblijven worden gerealiseerd. Binnen de rode cirkels (paarterritoria) worden 4 inbouwkasten gemaakt

Figuur 5. Locaties waar de kraamkasten worden ingebouwd Lijsterbesstraat